

Täysistunto

Keskiviikko 17.4.2024 klo 14.01—17.28

5. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 17/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 3/2024 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 3/2024 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, ja etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös tämän jälkeen puheenvuorot pysyvät viidessä minuutissa. — Edustaja Lohi poissa. — Edustaja Strandman.

Keskustelu

16.14 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Maan hallituksen tarkoitus on pelastaa Suomi ja suomalainen hyvinvointiyhteiskunta. Talouskehitykseen sisältyy suurta epävarmuutta geopolittisten jännitteiden ja ympäristöriskien vuoksi. Maailmantalouden näkymät ovat epävakaat. Kuluvana vuonna bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 0,7 prosenttia, inflaatio hidastuu ja korot kääntyvät laskuun, jolloin kotitalouksien ostovoima työn veronalennuksen myötä kääntyy myös kasvuun.

Talouden sopeutumistoimenpiteiden ja verotuksen uudistuksien taustalla on yhä heikompi verotulojen kehitys ja edellisen hallituksen luoman hyvinvointialuerahoituksen tuoma 1,5 miljardin euron alijäämä. Näitä uudistuksia ei voi jättää tekemättä, sillä Suomen velkasuhde on jo 80 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen ja uhkana on joutuminen EU:n alijäämämenettelyyn.

Vuoden 2024 lisätalousarvioesityksessä määräraahatarve kasvaa vajaat 0,2 miljardia euroa ja varsinaiset tulot vähenevät 1,3 miljardia euroa. Nämä yhdessä lisäävät valtion nettolainanoton tarvetta lähes 1,5 miljardilla eurolla. Valtion nettolainanotoksi arvioidaan noin 12,9 miljardia euroa vuonna 2024. Tässä eivät siis näy vielä ay-liikkeen masinoimien poliittisten lakkojen taloudelliset vaikutukset, joiden on arvioitu olevan lähes 2 miljardia euroa.

Valtion saamia osinkotuloja ehdotetaan korotettavaksi 280 miljoonalla eurolla tarkentuneeseen arvioon perustuen. Näitä lisätuloja käytetään myöhemmin hallituksen investointiohjelman menojen rahoitukseen.

Lisätalousarviossa panostetaan turvallisuuteen. Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin esitetään lisäystä 12,2 miljoonaa euroa välineellistety, laittoman maahantulon hallintatoimista johtuvien kustannusten kattamiseen. Itärajan esteen rakentamisen nopeuttamiseksi vuodelle 2024 ehdotetaan 74 miljoonaa euroa. Vastaava summa on tarkoitus vähentää tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

levassa julkisen talouden suunnitelmassa vuodelle 2025 varatusta määrärahasta. Suojelupoliisin toimintamenoihin ehdotetaan 2 miljoonan euron lisäystä toimintakyvyn turvaamiseen. Ukrainan tukemiseen ehdotetaan lisäystä 30 miljoonaa euroa kansainväliseen ampu-
matarvikkeiden yhteishankintaan osallistumista varten.

Opetus- ja kulttuuriministeriölle aiempina vuosina palautuneista, käyttämättömistä rahapelitoiminnan tuotoista kohde otetaan lisäksi taiteen ja kulttuurin rahoitukseen, liikunta-toimeen ja 3 miljoonaa euroa nuorisotyöhön. Nuorisotyön kohteena ovat nuorten työpaja-toiminta, etsivä nuorisotyö sekä koulu- ja oppilaitosnuorisotyö. Haluan tässä yhteydessä korostaa, että lasten ja nuorten ongelmiin tarvitaan toimintakulttuurin ja toimintatapojen muutosta sekä läsnä olevia aikuisia, sillä rahalla ei kaikkea ratkaista.

Lintuinfluenssan vuoksi lopetetuista turkiseläimistä maksettaviin korvauksiin kohdistetaan 44,4 miljoonaa euroa. Tämä on kertakorvaus, eikä pysyvä yritystuki, ja tämän toimenpiteen katsotaan olevan verrattavissa koronatoimiin, jolloin yrityksille osoitettiin korona-korvauksia.

Valtion asuntorahaston varoista tuettavien korkotukilainojen hyväksymisvaltuuden tasoa ehdotetaan korotettavaksi 750 miljoonasta eurosta 2 250 miljoonaan euroon. Tämä perustuu tarpeeseen määräaikaaisesti tukea asuntorakentamisen suhdannetilannetta ja työllisyyttä. Korkotuilla tuodaan tulevaa rakentamista lähemmäksi kohti nykyhetkeä. Tilanteen voidaan katsoa helpottavan korkotason lähtiessä taas laskuun.

Arvoisa rouva puhemies! Viime hallituskaudella sanottiin, kuinka rahaa on, ja raha vain ilmestyy pankkitilille. Todellisuus oli kuitenkin täysin päinvastainen. Haluan painottaa sitä, kuinka vakavasta tilanteesta me Suomen talouden osalta puhumme. Hallitus sopeuttaa julkista taloutta jo nyt 9 miljardin edestä tällä vaalikaudella, ja silti velkaannumme 12,9 miljardia euroa vuosittain. Voi olla, etteivät nämä 9 miljardin sopeutukset riitä, ja toivoisinkin vähintään tässä kohtaa koko tämän salin ja koko tämän kansan ymmärtävän, minkälaisen taloudellisen syvänteän äärellä me liikumme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

16.19 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Merkille pantavin asia tässä lisätalousarviossa on verotulojen miljardiluokan heikkeneminen. Erityisen paljon on romahtanut arvonlisäveron tuotto johtuen taloudellisesta taantumasta. Hallitus päätti kehysriihessä nostaa yleistä arvonlisäveroa reippaasti 25,5 prosenttiin jo tänä vuonna. Tasosta tulee Euroopan unionin toiseksi korkein. Arvonlisäveron korotus ei kuitenkaan välttämättä tuota tavoiteltuja lisäverotuloja tänä vuonna, vaan se voi päättyä syventämään taantumaa ja pitkittämään nyt elettävää laskusuhdannetta.

On hyvä, että hallitus puuttuu veroasteen rajuun laskuun, sillä vain leikkaamalla julkinen talous ei tule kuntoon. Vasemmistoliitto ei kuitenkaan pidä arvonlisäveron korotusta oikeana toimenä, sillä se osuu suhteessa koviten pienituloisiin ja kotimarkkinoilla toimi-
viin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin.

Vaihtoehtoja arvonlisäveron korotukselle olisi. Vasemmistoliitto esitti viime viikolla yli kolmella miljardilla sopeutuksia. Parasta olisi aloittaa listaamattomien yhtiöiden osinkovero-
huojennuksen muuttamisella, mitä lukuisat kotimaiset ja kansainväliset asiantuntijatkin ovat esittäneet. Hallitus kuitenkin valitsi arvonlisäveron korotuksen ja mittavat leikkaukset erityisesti sosiaali- ja terveystalouteen. Sairaat maksavatkin nyt kalliin hinnan valtiontalouden sopeutuksista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

Hyvätuloiset eivät edelleenkään näihin talkoisiin osallistu. Hallituksen riihessä päättämä hyvätuloisten veronkorotus on lähinnä silmänkääntötempu. Hallitus päätti, että ansiotuloverotuksen indeksitarkistusta ei tehdä vuonna 25 täysimääräisenä kahdelle ylimmälle tuloluokalle. Tämän vaikutus on 60 miljoonaa euroa. Tämä on vähemmän kuin mitä hallitus aiemmin kevensi suurituloisten veroja, noin 70 miljoonalla eurolla.

Hallituksen tähänastiset päätökset, siis nettona, edelleen keventävät suurituloisten verotusta suhteessa tilanteeseen ennen hallituksen aloitusta. Esimerkiksi 12 000 kuussa tienaa-valle indeksitarkistuksen tekemättä jättäminen kiristää verotusta noin 230 euroa vuodessa, kun heidän solidaarisuusveron kevennyksestä saamansa hyöty oli noin 1 300 euroa vuodessa. Kokonaisuutena suurituloisten verotus on siis hallituskaudella edelleen keventynyt, nämä uudetkin päätökset huomioiden.

Hallituksen aiemmat päätökset yhdistettyinä uusiin päätöksiin lisäävät eriarvoisuutta ja heikentävät julkisia peruspalveluita. Hyvinvointivaltion peruspalikoita murennetaan nyt vakavalla tavalla. Valtiontalouden alijäämä, se on todellinen ongelma, mutta sitä voitaisiin vahvistaa myös reilummilla ja kestävämmillä tavoilla.

Arvoisa puhemies! Muita merkittäviä asioita tässä lisätalousarviossa ovat turkistarhauksen mittavat tuet ja toimet sosiaalisen asuntotuotannon suhteen. Lisätalousarviossa myönnetään mittavaa lisärahoitusta turkistarhoille korvauksena eläinten lopettamisesta lintuinfluenssan takia. Nyt, hyvät ystävät, olisi korkea aika ajaa turkistarhaus alas ja auttaa tarhaajia siirtymään uusille toimialoille sen sijaan, että alaa tekohengitetään. Eettisesti kestävämmän, heikosti kannattavan ja tautiriskejä lisäävän toimialan jatkaminen ei ole millään muotoa kestävää.

Arvoisa puhemies! Rakennusala on nyt ennennäkemättömässä kriisissä. Tilanne on vakava, eikä hallitus ole tehnyt juuri mitään tilanteen helpottamiseksi. Tekemättömyyskin on valinta, joka syventää taantumaa ja työttömyyttä.

Hallituksen asuntopolitiikan iso kuva on sosiaalisen asuntotuotannon laaja alasajo. Tällä politiikalla tulee pitkällä tähtäimellä olemaan kasvukeskuksissa segregatiota voimistava, asuntopulaa luova ja vuokratasoa korottava vaikutus. Lisätalousarviossa kuitenkin lisätään tämän vuoden sosiaalista asuntotuotantoa aikaistamalla tulevien vuosien valtuuksia, eli vähentämällä tulevilta vuosilta ja lisäämällä tämän vuoden valtuuksia. Hallitus siis itsekin näkee tässä tilanteessa sosiaalisen asuntotuotannon arvon suhdannepolitiikan välineenä, mutta silti se ajaa pitkällä tähtäimellä koko järjestelmää alas — järjetöntä politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Edellä mainituilla perusteilla teen vasemmistoliiton vastalauseen mukaiset lausumaesitykset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

16.24 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Tämän lisätalousarvion osalta haluan itse nostaa esiin kaksi epäkohtaa, jotka hallitus olisi voinut halutessaan korjata.

Ensimmäinen epäkohta liittyy turkistarhaukseen ja sen jatkumisen edellytysten tukemiseen. Me olemme vasemmistoliitossa katsoneet jo pitkään, että turkistarhaus on laskeva ala. Jopa kansainväliset muotibrändit ovat viime vuosien aikana yksi toisensa jälkeen arvioineet turkissomisteiden laskevan brändin arvoa, ja sen vuoksi turkiksia ei olla enää catwalkkeilla nähty. Perusteet eläinten olojen näkökulmasta epäeettisen alan tukemiselle las-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

kivat edelleen, kun lintuinfluenssan huomattiin mutatoituvan suomalaisilla turkistarhoilla ja aiheuttavan akuutin pandemiariskin.

Tiloja, joilta lintuinfluenssan vuoksi lopetettiin kaikki eläimet, on Suomessa yhteensä 72. Näillä tiloilla eletään nyt eräänlaista välivaihetta, sillä niillä on lupa ottaa uusia turkiseläimiä seuraavan kerran syyskuussa. En pysty millään järjestelmällä syyllä ymmärtämään, miksi hallitus ei päättänyt tässä tilanteessa tukea tämän tarhaustoiminnan lopettamista ja hallittua alasajoa, joka olisi tapahtunut näiden olosuhteiden vuoksi ikään kuin itsestään. Tarhaajille olisi ollut mahdollista tarjota tukea uuden elinkeinon löytymiselle tai uudelleen kouluttautumiselle. On taloudellisesti järjetöntä ja eettisesti kestäväntöntä, että hallitus tekohengittää tällaista alaa, jonka toiminta tulee kysynnän hiipuessa lakkaamaan joka tapauksessa. Olisi myöskin reilua näille tuottajille, että tätä alaa ruvettaisiin tukemaan sillä tavalla, että sen alasajo olisi hallittua.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, johon huomioni tässä lisätalousarviossa kiinnittyy, on rakennusalan tukeminen, joka on jäänyt ikään kuin kesken. Hallitus on kyllä päättänyt kasvattaa Valtion asuntorahaston korkotukivaltuutta vuodelle 2024 puolestatoista miljardista 2,25 miljardiin euroon, mutta tämä ei ole uutta tukea eikä aiempien leikkausten perumista vaan siirto tulevilta vuosilta tälle vuodelle. Eli isossa kuvassa hallitus on edelleen ajamassa alas valtion suhdannepoliittista työkalua eli tätä ARA-tuotantoa.

Ihmettelen itse tätä kovasti, sillä tämä korkotukivaltuuden siirto tälle vuodelle ja sen perustelu rakennusalan kriisillä osoittavat, että hallitukselta kuitenkin löytyy ymmärrystä siitä, että laittamalla liikkeelle valtion tukemaa asuntotuotantoa voidaan tukea rakennusalan kriisiä. Eli hallitus ymmärtää, että kyseessä on suhdannepoliittinen työkalu, jota valtio voi käyttää silloin, kun on tällainen kriisi — mutta jota ei jatkossa voida käyttää, koska se tullaan ajamaan alas. Siksi minä olen erittäin hämilläni siitä, että tämä rakennusalan tukipaketti on näin vaatimaton ja että hallitus on kuitenkin aikeissa pitää kiinni aiemmista päätöksistään lakkauttaa koko asumisoikeusasuntotuotanto ja ajaa tämä valtion tukema vuokra-asuntotuotanto alas. Tämä tulee aiheuttamaan mittavia haasteita kasvukeskuksissa nyt samaan aikaan, kun asumistukea leikataan ja ihmisten pitäisi löytää halvempia asuntoja.

Myös päätös ryhtyä painottamaan lyhyttä korkotukea pidemmän sijaan on suoraan sanottuna hölmö, koska se ei vastaa kasvukeskusten huokeiden asuntojen tarpeeseen, joka tulee tässä lähikuukausien aikana kasvamaan entisestään.

Lopuksi, arvoisa puhemies, kannattaisin edustaja Hanna Sarkkisen esittämiä vastalauseen 3 mukaisia esityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

16.28 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä vuoden ensimmäisessä lisätalousarviossa keskeisin lukuhan on tuo 12,9 miljardia, se on Petteri Orpon ensimmäisen kokonaisen toimintavuoden velkasaldo tällä hetkellä. Moni varmaan hieman kummastelee, miten ihmeessä velkaantuminen voi näinkin pahasti kiihtyä edelliseen vaalikauteen verrattuna, vaikka vielä vuosi takaperin eduskuntavaalien alla nykyiset hallituspuolueet antoivat toisin ymmärtää.

Se on todella, arvoisa puhemies, tämän lisätalousarvion surullisin luku. Se kertoo osaltaan siitä kehityksestä, joka valitettavasti on vallinnut viimeisten 15 vuoden ajan, jolloin joka vuosi meidän julkisessa taloudessa menojen kasvuvauhti on ollut tulojen kasvuvauhtia nopeampaa. Tämä tilanne ei oikene ilman mittavia toimenpiteitä, joilla taloutta voimme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

sopeuttaa niin meno- kuin tulopuolella. Totta kai varsinkin pidemmällä aikavälillä, jotta saamme pidettyä velkaantumisen kurissa, se vaatii niitä toimenpiteitä, joilla synnytetään talouden kasvua ja kasvatetaan työllisyyttä.

Mutta, arvoisa puhemies, tämän 12,9 miljardin vuotuisen velanoton ohella se toiseksi merkittävin luku tässä lisätalousarviossa on 1,5 miljardia. Se on siis se lisävelka, jota PETERI ORPON hallitus nyt todella ottaa tässä lisäbudjetissa oman varsinaisen talousarvionsa päälle.

Mistä johtuu tämä 1,5 miljardia lisävelkaa, jota tämä hallitus siis ottaa? Taustalla on kaksi syytä. Ensimmäinen liittyy niihin suhdannetoimiin, jotka hallitus valitettavasti viime syksynä laiminlöi. Rakennusalan tilanne on tästä hyvä esimerkki. Olemme tässä salissa käyneet jo viime kesästä asti monta keskustelua, joissa oppositio on vaatinut hallitukselta aktiivisia toimenpiteitä rakennusalan kriisin helpottamiseksi ja uusien toimenpiteiden tuomiseksi, jotta tilannetta voitaisiin parantaa. Valitettavasti hallitus on näissä aktiivisissa toimenpiteissään viivytellyt, ja se osaltaan nyt myös näkyy tässä lisätalousarviossa, kun verotulokertymiä on tältä osin jouduttu korjaamaan alaspäin, mitkä johtuvat juuri tästä suhdannetilanteesta, jossa varsinkin rakennusala on nyt isoissa vaikeuksissa ollut.

Toisekseen tämä kertoo siitä, niin kuin syksyllä varoitimme tämän vuoden talousarviota käsiteltäessä, että talousarvio pohjaa liian optimistisiin ennusteisiin. Kaikki muut ennustelaitokset viime syksynä, paitsi siis valtiovarainministeriö, totesivat, että tämä rakennusalan tilanne on syvempi kuin maan hallitukseen silloin halusi myöntää. Nythän on valitettavasti käynyt juuri niin, että kun hallitus ajatteli rakennusalan tilanteen lähtevän oikenemaan keväällä, että tämä tilanne ei ilman aktiivisia toimenpiteitä käännä, kuten viime syksynä niin asiantuntijat kuin me oppositiosta totesimme. Nyt valitettavasti jälleen näemme ja todistamme sitä tilannetta, että meillä sillä alalla erittäin huonosti menee, ja olemme joutuneet lukemaan viime kuukausinakin useita konkurssi-ilmoituksia.

Arvoisa puhemies! Toinen syy tämän 1,5 miljardin lisävelanoton taustalla liittyy sitten meidän veroasteen alenemaan. Tällä vaalikaudella, ilman mitään aktiivisiakaan toimenpiteitä maan hallitukselta, veroaste luonnollisesti alenisi. Silloin, kun veroaste alenee, yleensä julkiseen talouteen kertyy vähemmän verotuloja. Mitä vähemmän verotuloja meille kertyy, sitä vaikeampi meidän on rahoittaa näitä kasvavia menotarpeita, ja tämän välin me joudumme sitten kuittaamaan lisävelalla, niin kuin tässäkin on käynyt.

Tämä veroasteen alenema on toinen asia, joka todella tätä lisävelanottoa selittää. Senpää takia jo viime syksynä kaikki talouden asiantuntijat oppositio mukaan lukien suosittivat, että tässä talouden sopeutuksessa pitää hyödyntää myös tätä tulopuolta. Tämä julkinen talous ei tasapainotu ilman myös tulopuolen hyödyntämistä, jonka itse asiassa nyt sitten eilen hallitus myös [Puhemies: Viisi minuuttia!] tunnisti vihdoinkin itse.

Arvoisa puhemies! Näistä kahdesta syystä, eli suhdannetoimien laiminlyömisestä ja sen takia, että veropuolta hallitus ei ole huomioinut omassa politiikassaan, hallitus ottaa todella tällä lisätalousarviolla 1,5 miljardia uutta velkaa, ja se olisi ollut vältettävissä.

Arvoisa puhemies, kiitos ja pahoittelut, että meni hieman pitkäksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Olemme siis vielä tässä nopeatahtisessa keskustelussa, jossa puheenvuorot ovat viisi minuuttia. — Edustaja Hyrkkö poissa. — Edustaja Mikkonen, Krista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

16.34 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin nyt käsitellään hallituksen esitystä eduskunnalle vuoden 2024 lisätalousarvioksi, ja niin kuin edellä on tullut hyvin selville, tämä lisätalousarvioesitys todellakin lisää valtion lainanoton tarvetta puolellatoista miljardilla eurolla. Siksi on tietysti tärkeätä, että myös veropuolta pystyttäisiin vahvistamaan, ja siinä mielessä nuo kehysriihen päätökset olivat hyviä, että siinä veropuolakin tarkkailtiin ja tämä suhde verojen ja leikkauksien välillä oli puolet ja puolet, kun aiemmin jopa väläyteltiin, että leikkauksia käytettäisiin huomattavasti enemmän. Mutta valitettavasti tuo lopputulos, mikä sieltä tuli, oli huono. Siis se, että hallitus etsi kolmella miljardilla säästöjä ja tästä kolmesta miljardista ei ollenkaan löytänyt yrityksille haitallisista ympäristötuista tai ympäristöhaittojen verotuksesta lisättävää muuta kuin kaivosveron viisi miljoonaa, on kyllä käsittämätön saavutus, kun kuitenkin tiedämme, että kun laitamme ympäristöhaittoille hinnat, niin silloin se ohjaa toimintaa, se ohjaa yritysten toimintaa ympäristöystävällisemmäksi ja myös vähentää sitten valtion ja veronmaksajien kuluja, kun haittoja ei tarvitse korjata.

Mutta todellakin tässä lisätalousarvioesityksessä tulee esille tämä verotuloarvion aleneminen noin 1 400 miljoonalla eurolla, ja siksi on tietysti tärkeää, että verotuloja lisättäisiin vaarantamatta talouskasvua juuri näitten ympäristöhaittaverojen kautta. Terveyshaittaveroja otettiin nyt käyttöön, ja se oli sinänsä hyvä asia.

Mutta täytyy sanoa, että jälleen kerran pistää silmään se, että tässä lisätalousarvioesityksessä hallituksen luonto- ja ilmastotoimet loistavat poissaolollaan, vaikka Suomen omat tavoitteet ja kansainväliset velvoitteet ovat karkaamassa käsistä. Hallitus ei lainkaan riittävästi panosta luonto- ja ilmastotoimiin: silloinkaan, kun se panostaa väheneviä rahoja, se ei panosta kustannustehokkaihin toimiin. Halpojen hiilensidontatointien sijasta haaveillaan ainoastaan teknisistä nieluista eikä panosteta niihinkään. Keinoja olisi, mutta niihin ei tartuta, ja hyvinkin kustannustehokkaita, edullisia keinoja, kuten kosteikkoviljely, maankäytön muutosmaksu, hiilensidonnan kannustimet maanomistajille, mutta valitettavasti tässäkin lisätalousarviossa näitä ei näy.

Sen sijaan tässä lisätalousarviossa tuetaan turkistarhausta, vaikka tiedämme, että ala on monella tapaa laskevan kysynnän ala, ja myös tietysti eläinten oikeuksien vuoksi tiedämme, että turkistarhauksesta tulee päästä pois siirtymäajalla. Turkistarhaus on suurissa ongelmissa sen kannattavuuden kanssa. Yli 60 prosenttia alan yrityksistä tuotti toissa vuonna tappiota ja turkisnahkojen nettoviennin arvo oli vain 0,04 prosenttia Suomen tavaraviennin kokonaistuloista. Pankit pitävät turkistarhausta jo niin riskialttiina alana, etteivät ne edes myönnä tarhoille lainoja. Taloudellisten haasteiden lisäksi turkistarhaukseen liittyy merkittäviä kansanterveydellisiä riskejä, ja asiantuntijat ovat toistuvasti varoittaneet, että turkistarhat aiheuttavat merkittävän riskin uusien epidemioiden ja pandemioiden syntymiselle. Tällä on myös merkittäviä fiskaalisia riskejä, kun valtio joutuu maksamaan eläinten lopettamisesta johtuvia korvauksia. Niin kauan kuin turkistarhaus jatkuu, pysyy myös turkistarhojen pandemiariski korkeana, ja siksi olisikin tärkeää, että tässä tilanteessa sen sijaan, että maksamme yhä lisää ja lisää tukia turkistarhoille, kannustaisimme ja auttaisimme alan toimijoita siirtymään toiselle alalle, kun kuitenkin näkymä on ihan selkeä, että tuosta alasta tullaan luopumaan.

Toinen asia, minkä haluan nostaa, on nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö, joka ilahduttavasti sai nyt pikkaisen rahaa tässä lisätalousarviossa, mutta valitettavan pieni tämä panostus olisi. Me tänään aiemmin tässä salissa puhuimme paljon koulurauhasta, puhuimme nuorten ja lasten turvallisuudesta, tulevaisuudesta, ja sitten kun katsomme, mitä panos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

tuksia hallitus on siihen valmis laittamaan, niin nämä ovat kyllä käsittämättömän pieniä. Tiedän, että kehysriihessä tuli tällainen 10 miljoonan paketti, viisi miljoonaa pysyvää rahaa lasten ja nuorten toimenpiteille ja kertaluontoinen viisi miljoonaa koulukiusaamisen vastaiseen työhön, mutta kun samanaikaisesti [Puhemies koputtaa] on jo leikattu lasten-suojelun jälkihuollosta, nuorten ammatillisesta kuntoutuksesta, nuorten kuntoutusrahasta ja nyt sosiaali- ja terveystalouksista, jotka kohdistuvat pitkälti myös nuoriin ja perheisiin, niin tämä loppusaldo on kyllä valitettavan negatiivinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.39 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron tähän keskusteluun sen takia, että haluan välittää sen keskeisen näkemyksen oman puolueemme, sosiaalidemokraattien, taholta, että toisin kuin täällä on salin oikealta laidalta toistuvasti väitetty, me emme väheksy sitä taloudellista tilannetta, jossa Suomi tällä hetkellä on. Tämä 12,9 miljardia, pyöristettynä siis 13 miljardia, alijäämää, joka tämän vuoden talousarvioon nyt tällä lisätalousarviolla muodostuu, on 15 prosenttia koko talousarvion loppusummasta. Kysymys ei ole nyt vain siitä, joudummeko EU:n niin sanotulle tarkkailuluokalle, vaan kyllä meidän käsityksemme mukaan hyvä taloudenpito — käytän tällaista vanhahtavaa termiä vähän tietoisesti — edellyttää sitä, että emme ole näin velkaantuneita kuin tällä hetkellä olemme. No, en lähde nyt syvällisesti tässä tilaisuudessa käymään läpi koko sitä vaiheistusta, jolla me tähän olemme päätyneet. Nyt on enemmänkin kysymys siitä, mikä on oikea tie ja missä aikataulussa ulos tästä tilanteesta parempaan suuntaan. Eli tarvitsemme valtiontalouden tasapainottamista. Se on aivan selvä asia. Itse en näe, että tuo koko 13 miljardia voisi olla kovin realistisesti lyhyenä aikana tasapainotettavissa, mutta puhumme kuitenkin useista miljardeista, 8—10 miljardista.

Toinen kysymys on se, mikä on se oikea aikataulu, jolla tätä tasapainotusta tehdään. Monet ekonomistit ovat varoittaneet, että jos sitä tehdään liian nopeasti ja liian leikkauspainotteisesti, me itse asiassa sakkaamme meidän talouttamme, ja se hidastaa meidän tulevaa kehitystämme, joka kuitenkin on se, mihin ensisijaisesti tässä pitää pyrkiä. Sen takia itse olen sitä mieltä, että nyt, esimerkiksi, hallitus on näissä toimenpiteissään liian etupainotteinen. Sisältö on tietenkin toinen kysymys, johon tässä seuraavaksi tulen.

Mitkä sitten ovat ne keinot? Aivan kuten täällä edustaja Räsänen erinomaisesti totesi, niin nyt hallitus eilen julkistetussa kehysriihen linjauksessa on tullut ulos ja todennut selkeästi, että siellä verorahoituksenkin puolella tarvitaan tulojen lisäystä. Kun ryhdyttiin puhumaan kolmen miljardin lisäsopeutuksesta, niin ensiksi julkisuudessa liikkui painotustietoja, että kaksi miljardia haettaisiin leikkauksilla ja yksi miljardi lisätuloilla. Oman näkemykseni mukaan — ja se on myös pitkälti meidän omassa puolueessamme laajempi näkemys — olisi painopiste ollut toisinpäin: kaksi miljardia tuloilla eli erilaisilla veroilla ja sitten mahdollisesti yksi miljardi järkevästi oikeudenmukaisilla sopeutuksilla. No, nyt hallitus päätyi fifty-fifty-tilanteeseen eli puolitoista miljardia veronkorotuksia ja puolitoista miljardia leikkauksia.

No, sitten tullaan tietenkin siihen sisältöön, mitä veroja korotetaan ja kuinka oikeudenmukaisesti veronkorotukset kohtelevat sitten eri kansalaisryhmien kantokykyä. Ja kuten täällä ollaan kuultu — muun muassa minusta erinomaisessa edustaja Sarkkisen puheenvuorossa, jossa hän eritteli tätä tilannetta — vieläköän hyvätulaiset eivät meidän näkemyksemme mukaan kanna riittävän suurta kuormaa näistä veronkorotuksista, vaan nämä koh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

dentuvat nyt, toki eivät niin voimakkaasti ja yksipuolisesti kuin syksyn sosiaaliturvaleikkaukset pelkästään kaikkein köyhimpiin ihmisiin, mutta kuitenkin arvonlisäveron korotus tarkoittaa käytännössä sitä, että ne, joiden kulutuksessa suurempi osa tuloista menee välittömään kulutukseen, joutuvat suhteellisesti kantamaan siitä suuren rasituksen.

No, kun sanon, että me emme myöskään kavahtaa sitä, että menoja pitää tarkastella kriittisesti, niin siinä yhteydessä haluaisin todeta, että kyllä täytyy tasapuolisemmin niitäkin asioita tarkastella kuin mitä eilen ollaan tuossa kehysriihen listauksessa kuultu. En ole itse tuomitsemassa kaikkia hallituksen kehysriihen linjauksia, mutta aivan varma on, että vastaavan suuruudessa tasapainotuksessa omat linjauksemme olisivat olleet erilaisia ja oikeudenmukaisempia.

Vielä viimeiseksi nostan esille sellaisen asian, josta olen eilen antanut kannanotonkin, jossa pidän suorastaan osaamattomana ja jopa vielä voimakkaammin sanoen järjettömänä leikkausta, ja se on hoitotakuu, koska silloin, kun hoitotakuun tiukentamisesta säädettiin, todettiin myös valtiovarainministeriön taholta, [Puhemies koputtaa] että se tulee auttamaan erikoissairaanhoidon kustannusten hillitsemisessä. Nyt tässä asiassa tehdään sitten peruutus, mikä on erittäin valitettava asia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

16.45 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vuoden 2024 lisätalousarvoksi on herättänyt monia kysymyksiä. Taloudelliset olosuhteet vaativat toisinaan kipeitä päätöksiä, ja hallitus on vedonnut välttämättömyyksiin perustellessaan leikkauksiaan. Monet näistä leikkauksista jättävät kansalaiset kuitenkin kohtuuttomiin tilanteisiin.

Heikentyneiden suhdannenäkymien vuoksi vuoden 24 lisätalousarvioesityksessä verotuloarvioita pienennetään 1,4 miljardilla. Verotulojen ennakoitua heikompi kehitys aiheuttaa lisälainanottotarvetta. Tasapainoisempi tulot ja menot huomioiva budjetti tukisi julkista taloutta kohti pitkän aikavälin tavoitteita. Etenkin tulopuolta pitäisi tarkastella aktiivisemmin, ja siinä oleellisimpana työkaluna tulisi käyttää laajempaa veropohjaa tarkastelemalla esim. listaamattomien yritysten osinkojen verotusta.

Asuntorakentamisen poikkeuksellisen raju lasku uhkaa syventää ja pitkittää koko talouden levinnyttä taantumaa. Korjausrakentamisen vauhdittamiseksi tarvittavat toimenpiteet jäävät tässä lisäbudjetissa kuitenkin hyvin vähiin. Tarvitsemme lisää työpaikkoja ja niihin ammattitaitoista työvoimaa. Suomessa tällä hetkellä asuvien työtunnit eivät riitä tarvittavan talouskasvun luomiseen, vaan me tarvitsemme työntekijöitä lisää Suomen rajojen ulkopuolelta. Tämä on aika helppoa matematiikkaa, ja ihmettelen, miksi asiaa ei haluta hallituksen toimesta aktiivisesti edistää.

Arvoisa puhemies! Tänään keskustelimme hyvässä hengessä oppimisympäristöjen haasteista, ja hyvästä hengestä intoutuneena ajattelin tässä vielä muutaman positiivisen noston tähän lisätalousarviokeskusteluun ottaa.

Rajavartiolaitokselle lisäykset itärajan esteen rakentamisen nopeuttamiseen ja välineellistetyn laittoman maahantulon hallintatoimien kustannusten kattamiseen ovat kannatettavia toimenpiteitä. Rajavartiolaitoksen kehyskauden lopulla uhkaava rahoitusvaje tulee kuitenkin silti vielä korjata, jotta laitos saa työrauhan keskittyä tärkeisiin tehtäviinsä varmistuen osaltaan Suomen kokonaisturvallisuutta.

Puolustusministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön lisäykset ovat kannatettavia ja välttämättömiä nykyisessä tilanteessa. Suomen kokonaisturvallisuutta ja resilienssiä tulee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

lisätä, joten panostukset turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, kulttuuriin sekä Ukrainan tukemiseen ovat vallitsevassa geopolitiisessa tilanteessa helposti perusteltavissa.

Käyttämättömien rahapelitoiminnan tuottojen — 16,5 miljoonaa — kohdentaminen taiteelle, liikunnalle ja nuorisotyölle on hyvä siirto. Myös liikunnan ja urheilun edistämisen momentille myönnettävä reilun miljoonan lisäys on varsin tervetullut. [Puhemies koputtaa] Ja nuorten työpajatoiminnan, etsivän nuorisotyön [Puhemies koputtaa] sekä koulu- ja oppilaitosnuorisotyön momentille esitettävä kolme miljoonaa lisää myös yhteiskuntaamme kaivattua resilienssiä. Nämä eivät ole isoja summia, [Puhemies: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle!] ja niillä ei ongelmaa ratkaista. Nuorison tarpeet tulivat tänään kuitenkin hyvin esiin aiemmissa keskusteluissa. — Kiitos, ja anteeksi, että meni vähän pitkäksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

16.48 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriö sai valmiiksi vuoden 2024 ensimmäisen lisätalousarviomietinnön. Sen mukaan valtion tuloarvio pienentyi yli 1 300 miljoonalla eurolla ja samalla määrärahojen tarve kasvoi 200 miljoonalla. Käytännössä siis tänä vuonna tarvittavan lainan määrä kasvoi 1,5 miljardia. Nämä ovat todella suuria summa ja erittäin ikävä uutinen entisestään vakavassa taloustilanteessa. Arvion muutos johtui muun muassa suhdanteista, ei siis hallituksen politiikasta, eivätkä näissä luvuissa vielä edes näy maaliskuun huhtikuun lakkojen tuhoiset vaikutukset Suomen taloudelle.

Taloustilanteen päivittämisen lisäksi hallitus teki lisätalousarviossaan Suomen turvallisuuden kannalta erittäin tärkeitä päätöksiä. Välineellistetyin laittoman maahantulon — eli käytännössä Venäjän hybridihyökkäyksen — aiheuttamien kustannusten kattamiseen myönnettiin 12,2 miljoonaa euroa. Nyt myös itärajan aidan rakentamista nopeutetaan. Sen mahdollistamiseksi vuodelle 2025 myönnetty 74 miljoonaa siirrettiin jo tämän vuoden budjettiin. Hallitukselle on selvää, että akuutteihin tilanteisiin on reagoitava nyt, ei siis ensi vuonna. Erinomaista, että tässä toimitaan ennakoiden ja viivyttelämättä. Ukrainan tukemiseksi puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan 30:tä miljoonaa euroa. Tällä summalla aiotaan osallistua kansainväliseen ampumatarvikkeiden yhteishankintaan.

Erityisesti yksi asia lämmittää sydäntäni tässä lisätalousarviossa: se on liikuntaan ja nuorisotyöhön myönnetty lisämäärärahat. Nämä lisäpanostukset mahdollistuivat viime vuodelta ministeriölle palautuneista käyttämättömistä rahapelitoiminnan tuotoista. Nyt nämä rahat tarjoavat tärkeitä resursseja erityisesti nuorten hyvinvointiin ja liikunnallisuuden edistämiseen. Sen myötä muun muassa liikunnallisen elämäntavan ja liikuntaolosuhteiden edistämisen momentille myönnetään kaksi miljoonaa euroa lisärahaa, liikunnan ja urheilun edistämisen momentille myönnetään 1,1 miljoonaa euroa huippu-urheilun kehittämiseen ja vielä tämä: lisäksi nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä tuetaan reilulla kolmella miljoonalla eurolla — tällainen lisäpanostus, mikä on erittäin hieno juttu.

Tässä yhteydessä on paikallaan myös kiittää hallitusta eilen päättyneen budjettiriihen päätöksestä kohdistaa lasten ja nuorten hyvinvointiin vuosittain viisi miljoonaa euroa ja erikseen toiset viisi miljoonaa kiusaamisen ehkäisyyn. Pelkkä raha ei kuitenkaan ratkaise kaikkea. Kaikkein tärkeintä olisi, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi joku aikuinen, joka kysyy ja kuuntelee, mitä lapselle oikeasti kuuluu, joku, joka asettaisi rakkaudelliset rajat esimerkiksi käyttäytymiselle ja kännykän, somen ja pelikoneiden käytölle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, Suomen talouden tilanne on erittäin vakava. Tulot eivät mitenkään riitä kattamaan menoja, ja tässä lisätalousarviossakin tilannekuva tosiaan synkistyi aiemmasta. Hallitus on joutunut tekemään erittäin kipeitä päätöksiä voidakseen taistaa velkaantumisvauhdin. Vastuu on kuitenkin päätetty kantaa, sillä Suomen pitkän aikavälin tulevaisuus on meille todella tärkeä eikä muutoksia enää voi jättää tekemättä. Kaikkein tärkeimmistä asioista, kuten turvallisuudesta, pidetään kuitenkin kiinni. Se linja on pysynyt kehysriihen päätöksissä niin kuin tässä lisätalousarviossa ja sitä koskevassa mietinnössäkkin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Sebastian.

16.53 Sebastian Tynkkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Seuraa reilu ehdotus: Hallitus on sopinut yhteensä yhdeksän miljardin välttämättömistä sopeutuksista. Mitä jos oppositiopuolueet esittäisivät omat listansa, joilla tuo yhdeksän miljardia saataisiin kasaan? Kanssa voisi sitten vertailla, kenellä on parhaat keinot. Annamme jopa sen verran tasoitusta, että meidän toimillemme on löytynyt eduskunnan enemmistön tuki, mutta opposition osalta riittää, jos saatte edes oman puolueenne tukemaan sellaista listaa. Tiedämme jo, että keskusta vastustaa tunnin junaa ja demarit haluavat kiristää osinkoverotusta, mutta haluamme nähdä, mistä te sen lopun reilut kahdeksan miljardia otatte. Kyllä se kiinnostaisi kansaakin. Vai onko tämä liikaa vaadittu poliitikoilta, joiden työ on esittää ratkaisuja?

Arvoisa puhemies! Syksyn mittaan keskusta puhui, kuinka verotusta pitää käyttää valtiontalouden tasapainottamiseen ja veroalet pitäisi perua. Nyt kun hallitus käyttääkin verotusta, keskustan puheenjohtaja syytti, että hallituksen verolinja veivaa ylös alas. Ettekö te juuri halunnut, että verotustakin käytetään? Helmikuussa keskustan puheenjohtaja linjasi, että keskusta nostaisi yleistä alvia ruuan alvin sijaan. No, hallitus toimii juuri näin. Tänä aamuna keskustan edustaja kritisoi televisiossa päätöstä, koska se meni puolella prosenttiyksiköllä Ruotsin ja Tanskan ohi. Puoli prosenttiyksikköä katkaisi kamelin selän. Nyt tiedän, miksi keskustasta jätti keväällä tyhjän paperin hallitusneuvotteluihin. Se ei vielä tiennyt hallituksen linjaa, josta sen pitää erottua, omaa linjaa kun puolueella ei tunnu olevan.

Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä antaa tunnustusta ay-liikkeen johdolle, kun sen paikka on. Me olemme koko hallituskauden pyytäneet oppositiolta, että esittäkää niitä vaihtoehtoisia ratkaisuja sopeutukseen, sellaisia vaihtoehtoja, jotka eivät koske yksittäistä toimea eikä yhtä vuotta, vaan koko kautta ja vaaditut miljardit pöytään. Mutta ei tule. Kun poliitikot eivät siihen pysty, ay-liike näytti mallia. STTK:n vasemmistotaustainen pääekonomisti esitteli 8,4 miljardin listan veronkiristyksiä. Nyt meillä on vihdoinkin edes joku vaihtoehto, josta keskustella. Itse en pidä sitä hyvänä vaihtoehtona, mutta vaihtoehto kumminkin.

Suomessa ei ole ollut kasvua 16 vuoteen, eikä sitä tulla saamaan aikaan kahdeksan miljardin veropommilla. Se tukahduttaisi sen orastavankin kasvun. Työnteon ja yrittämisen pitää olla kannustavaa, mutta ennennäkemättömät veronkorotukset ajaisivat rahat ja työpaikat pois Suomesta. Se olisi hyvinvointiyhteiskunnan loppu. Mutta tämän vaihtoehdon esittäjällä ei ainakaan puntti tutise, toisin kuin oppositiolla, joka ei esitä riittäviä toimia ja vieläpä salaa omien [Puhemies koputtaa] toimiensa vaikutusarviot. Olen todennut tämän ennenkin, mutta totean taas: Suomi todellakin ansaitsee paremman opposition.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

16.57 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään tässä salissa kävimme tärkeää keskustelua kouluturvallisuudesta ja koulukiusaamisesta. Ja nyt kun käymme eduskunnassa keskustelua vuoden 24 lisätalousarviosta, niin on huomioitava se, että Orpon hallituksen leikkaukset kohdistuvat hallituksen omienkin vaikutusarvioiden mukaan erityisesti nuoriin. Tämä johtaa nuorten ulkopuolisuuden lisääntymiseen, työllisyyden heikentymiseen ja syrjäytymisen kasvuun. Nuorten syrjäytyminen on inhimillisesti murheellista, minä lisäksi siitä koituu myös valtiontaloudelle merkittäviä kustannuksia.

Lisätalousarviossa esitetään nuorten työpajatoimintaan sekä etsivään nuorisotyöhön kertaluontoisesti noin kolmen miljoonan euron panostusta. Tämä on tietysti hyvä, mutta aivan riittämätön panostus kokonaisuudessa, kun huomioidaan sitä isoa ongelmaa, mikä muodostuu hallituksen päätöksien kautta. Kuulimme myös eilen riihestä sen, että viisi miljoonaa euroa olisi panostusta tulossa lasten ja nuorten kouluasioihin ja ongelmien selvittämiseen. Tämäkin on valitettavasti liian pieni summa. Voisi todeta näin, että nämä kolme ja viisi miljoonaa euroa ovat pieni laastari siihen isoon avohaavaan, mikä on syntymässä ja syntynyt hallituksen päätöksien myötä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

16.58 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin puhua ihan toisesta asiasta, mutta ehkä alkuun on hyvä käydä tämä hallituksen yhdeksän miljardia nyt tässä lävitse, vaikka nämä keskustelukumppanit sieltä salin oikealta laidalta nyt tässä vaiheessa jo kaikkosivatkin salista. Totuus on kuitenkin se, että tällä hetkellä hallitus on tästä talosta vienyt lävitse noin miljardin euron sopeutukset. Se on se, mikä täällä näkyy valtion talousarviossa ja joita asioita toimeenpannaan esimerkiksi tässä lisätalousarviossa. Elikkä miljardi on viety. Ja hallitus on todella kertonut, että yhdeksästä miljardista olisi poliittiset päätökset, mutta katsotaanpas tätä jäljelle jäävää kahdeksaa miljardia nyt hieman tarkemmin:

Sieltä yhden miljardin hallitus laskee hyvinvointialueiden omien toimenpiteiden varaan, siis ei niiden toimenpiteiden varaan, mitä hallitus olisi tekemässä, vaan niiden toimenpiteiden varaan, joita hyvinvointialueet tekisivät hallituksen puolesta tasapainottaakseen julkista taloutta. Tätä miljardia edes valtiovarainministeriö ei näissä julkisen talouden suunnitelmissa uskalla laskea sisään ennusteisiin.

Sitten, jos otetaan toisekseen, niin myös näistä työllisyystoimista, joiden mittakaavaksi on kaavailtu kaksi miljardia euroa, että ne kahdella miljardilla eurolla helpottaisivat julkista taloutta, tästäkin kahdesta miljardista vain miljardi on laskettu mukaan näihin julkisen talouden suunnitelmiin ja toinen miljardi on enemmän tai vähemmän ilmassa.

Sitten ehkä vielä muistuttaisin sen, että myös VTV, kun omaa raporttiaan teki hallituksen finanssipolitiikasta, totesi ihan osuvasti, että tässä kuudessa miljardissa, silloisessa kuudessa miljardissa, ei otettu huomioon myöskään näitä hallituksen investointikoron päätöksiä, jotka osaltaan, totta kai, kun laitetaan toteutukseen ja sitten, kun aikaa menee ja varmasti käyttökustannuksia syntyy, siltä osin myös lisäävät julkisessa taloudessa sitten menopaineita. Eli siltäkään osin näitä ei ole huomioitu.

Senpä takia en, arvoisa puhemies, pidä hirveän järkevänä käydä keskustelua joistain isoista miljardeista, kun sen viime kädessä ratkaisee sitten se, mikä on se toteutunut kehitys, johon meidän kannattaa ylipääätänsä verrata. Mutta eittämättä taakka on erittäin suuri.

Arvoisa puhemies! Sen ajattelin vielä sanoa tähän loppuun, mitä aikaa tässä puheenvuorossani on jäljellä, että niin kuin tässäkin lisätalousarviossa huomataan, itse asiassa nimen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

omaa tämä lisävelanoton tarve johtuu romahtaneista verotuloista. Ja kun tiedämme, että meillä veroaste laskee, toivoisin, että nyt kun hallitus on eilen ilmoittanut käynnistävänsä työn meidän julkisen talouden ohjauskeinojen kehittämiseksi, niin siinä työssä myös tämä julkisen talouden tulopuoli otetaan jatkossa huomattavasti paremmin huomioon, eikä siten pelkästään tämä menopuoli, jota me nyt tarkastelemme. Molemmat ovat tärkeitä, ja senpä takia näissä ohjauskeinoissa myös tämä tulopuoli pitää pitää mukana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

17.01 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossani en tuonut esille sitä, että vihreät jättivät todellakin tähän esitykseen oman vastalauseensa. No, se tietysti virallisesti sitten seuraavassa käsittelyssä todetaan tai annetaan ja sitten pyydetään siihen kannatuksia, mutta ajattelin, että se on ehkä tässä kohtaa kuitenkin hyvä tuoda esille ja siitä kertoa.

Todellakin meillä on vastalause koskien tätä turkistarhaajille suunnattua tukea, ja näemme, että nyt viimeistään olisi aika alkaa valmistelevaan luopumistukea, jotta alalta poistuminen olisi kaikille reilua ja kukaan tarhaaja ei joutuisi kohtuuttomaan asemaan, koska tiedämme todellakin sen alan kehityksen, niin kuin tuossa edellä kerroin.

Sitten toinen vastalauseemme koskee rakennusalan tilannetta, ja siitä ehkä muutama sana, kun en sitä tuossa edellisessä puheenvuorossani nostanut esiin. Todellakin me tiedämme, että rakennusteollisuuden tilanne vaatii täsmätoimia, ja on hyvä, että tähän lisätalousarvioon korkotukilainojen hyväksymisvaltuuksiin tehtiin osittainen leikkausten peruminen. Se on täysin perusteltua, mutta kyllä se valitettavasti on edelleen riittämätön, ja sen takia nyt tarvittaisiin lisää täsmätoimia. Niitä voisivat olla esimerkiksi se, että peruttaisiin leikkaukset kohtuuhintaisen asuntotuotannon tukiin, panostettaisiin asuntojen energiaremontteihin ja sähköautojen latausinfraan, lyhennettäisiin korjausvelkaa esimerkiksi hamekouluissa sekä käynnistettäisiin valtion rahoittamia infrahankkeita etupainotteisesti. Nämä ovat kuitenkin asioita, joita meidän tulee tehdä, ja nyt tässä suhdanteessa tätä työkalua olisi fiksua käyttää.

Sitten meidän esitykseemme sisältyy myös määrärahakorotusehdotus. Se liittyy tänne nuorisotyöhön opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ja siellä momenttiin 51 ”Nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö sekä koulu- ja oppilaitosnuorisotyö”. Tähän lisäisimme 8,5 miljoonaa euroa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

17.04 Niina Malm sd: Puhemies! Onhan tämä sinänsä hiukan surullinen tilanne, varsinkin eiliseen riiheen nähden, miltä tämä maa tällä hetkellä talouden osalta näyttää. Hallituksella on ollut suuret puheet siitä, että työllisyys tulee parantumaan, ja Petteri Orpo pääministerinä ja valtiovarainministerinä Riikka Purra ovat luvanneet, että velkaantuminen taituu, alijäämät otetaan haltuun. Näinhän nyt ei näytä tapahtuvan.

Kun taloudesta puhutaan, niin sen lisäksi täytyy puhua työllisyydestä, ja tämän hallituksen saavutukset työllisyyden osalta ovat ne, että työmarkkinat on tällä hetkellä täydessä kaaoksessa. Eduskuntaan tulee erilaisia esityksiä, jotka entisestään paineistavat tilannetta. Tässä on ollut lakkojakin, kuten täällä on mainittu, ja suurta huolta on kannettu näiden lakkojen vaikutuksista, mutta suurta huolta ei kuitenkaan ole kannettu siitä, kuinka nämä hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

lituksen toimet tällä hetkellä todennäköisesti tulevat vaikuttamaan työllisyyteen ja työllisyyden kasvuun.

Itse kannan pitkällä aikavälillä huolta erityisesti siitä, mitä Suomessa, suomalaiselle sopimuskulttuurille tapahtuu ja kuinka asioista sovitaan tulevaisuudessa. Tällä hetkellä näyttää siltä, että sopimista ei pidetä suotavana, vaan hallitus on itse asettautunut työmarkkinaosapuoleksi neuvottelupöytiin, ja lopputulos on se, että esityksiä kyllä kuunnellaan mutta niitä ei kuitenkaan kuulla. Tämä tarkoittaa siis sitä, että on käytännössä ollut aivan sama, millaisia esityksiä tulee, kun lopputulos on se, että jos ei se ole hallitusohjelman mukainen, niin sehän ei toteudu. Tämähän ei ole mikään oikea neuvottelutilanne, vaan tämä on tilanne, jossa kuunnellaan esityksiä, jotka ovat itselle mieluisia.

Eikä siinä vielä kaikki. Nyt tänään olemme saaneet myös kuulla uutisia siitä, että jopa Kansainvälinen työjärjestö ILO on huolissaan suomalaisesta sopimuskulttuurista työmarkkinoilla. Toivon todella, että tätä huolta kuullaan, jotta työllisyys ja talous saadaan kulkemaan samaan suuntaan tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.07 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä lisätalousarvio on ensimmäinen laatuaan tälle vuodelle. Joka tapauksessa kysymyksessähän on tapahtuneisiin tosiasioihin reagoiminen. Jos kiistellään yksityiskohdista, sitähan voidaan jatkaa tuolla kahvilassa — ne ovat epäolennaisia, joku miljoona sinne tai tänne. Tärkeitä nekin, mutta niillä ei mitään taloutta paranneta, ei varmasti paranneta. Katsokaapa näitä lukuja: verotuloarvion alentuminen 1 399 miljoonaa, pääomatuloverojen alenema 503 miljoonaa, yhteisöveron alenema 173 miljoonaa ja arvonnäisäveron alenema vielä päälle, 723 miljoonaa. Pitäisi nyt pikkuhiljaa ruveta kansanedustajilla lamppu syttymään, että mistä tämä johtuu. Tämä johtuu siitä, että olemme luoneet itse tässä talossa, jo viime kaudellakin loimme, semmoisia kuluautomaatteja, jotka hirvittävät, ja kun kulut nousevat valtavasti, se johtaa siihen, että tuotantoelämä kärsii, ihmisiä tulee työttömäksi ja markkinoilla oleva raha, kotitalouksien raha, vähenee. Se on selvä asia.

Meidän pitää korjata tämä tilanne. Ensinnäkin päästökaupan kautta saamme miljardin joka vuosi tappiota. 15 miljoonaa tonnia vääriä ja virheellisiä päästöjä on sijoitettu tuonne lukukenttään. Ne on oikaistava. Jos jotain teistä se hymyilyttää, niin minua ei hymyilytä veronmaksajana, ei pätkän vertaa. Rehellisyys pitää olla kansanedustajan hyve aina. Me olemme 15 miljoonaa tonnia vääristelleet päästöjä Euroopan unionin listoille ja maksamme siitä nykyisillä hinnoilla noin miljardin ylimääräistä. Onko vapaaehtoisia lisää maksamaan tätä miljardia? Luulen, että salissa ei ole. Sitten kun poltamme väärin ja virheellisten tietojen takia kahdeksan miljoonaa kuutiota puuta joka vuosi, sillä menetämme toista miljardia jalostushyötyä. Siinä lähtee moni paperimies ja moni sellukoneenhoitaja, sahanhoitaja kilometritehtaalle. Menetämme valtavan arvokkaita vientituloja, joista tulee Suomelle sitä kaikista arvokkainta, ulkomaista kovaa valuuttaa, Suomen kansantalouteen. Silloin ihmiset maksavat veroja ja tulee arvonnäisäverokertymää, yrittäjät menestyvät ja verotulo kasvaa valtion suuntaan ja julkisen talouden suuntaan. Nyt ei tule muuta kuin menetyksiä ja tappiota.

Sitten vielä kaiken lisäksi: Kun puuta poltetaan tällä keinoin ja turve on kielletty, niin joka vuosi me olemme menettämässä CHP-voimaloiden sammumisen takia noin 1 000 megaa sähköntuotantotehoa. Lisäksi olemme purkaneet voimalaitoksia: Hanasaari, Sal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

misaari, Inkoo, ja sitten Meri-Pori on pantu naftaliiniin odottamaan seuraavia kovia pak-kasia, milloin sitten tuleekaan — 3 000 megaa olemme purkaneet sähköntuotantotehoa. Eli yhteensä nämä menetykset ovat 4 000 megaa, ja se on aiheuttanut sen, että sähkölaskut ovat nousseet kaikilla, sekä kotitalouksissa että yrityksissä. Esimerkiksi viime talvena kun kävin yhdellä isolla sahalla, niin siellä sahan toimitusjohtajalta kun tiedustelin, miksi saha seisoo, niin hän sanoi, että no siksihän se seisoo, kun sähkö on niin kallista, että ei kannata sahata. Kahdelta sahalta tuli tämä sama viesti. Ja sitten täällä ihmetellään, miksi meille ei tuloja tule. Vientiteollisuus seisoo kuin suma keväisessä purouitossa, ja täällä me ihmetel-lään oikein suurilla silmillä, että miksi näin. Itse olemme tämän valtavan kustannusauto-maatin luoneet, ja sen päälle tulee vielä se, että kaukolämpö on kallistunut. Tiedätte jokai-nen sen sydämissänne ja laskuissanne, kun maksatte niitä laskuja. Itse olemme tämän ma-hataudin tehneet. Tämä lysti maksaa meille vähintään viisi miljardia. Vieläkö edustajilla on intoa lähteä kokeilemaan uutta keinoa nostaa kustannuksia? Ja sitten täällä ihmetellään, miksi valtio ottaa velkaa. No, totta ihmeessä on palkat maksettava, eläkkeet maksettava ja sosiaali- ja terveydenhuolto kustannettava. Eihän muuta vaihtoehtoa ole. Vai vieläkö on urheilumieltä, että pistetään Suomi seis ja vanhukset jäävät vaille hoitoa ja sairaalassa jää-vät potilaat hoitamatta, päiväkodeissa lapset hoitamatta ja kouluissa lapset kouluttamatta? Sitten me ihmetellään täällä kirkkain silmin, että voi kamala, kun ei saatu tuohon rahaa.

Meidän pitää oikaista nämä kuluautomaatit pois. Itsenäinen valtio pystyy sen tekemään, aivan varmasti pystyy tekemään. Oikaistaan nämä 15 miljoonaa tonnia vääriä päästöjä. Ru-vetaan käyttämään energiantuotannossa kotimaista halpaa turvetta. Samalla kaikki nämä kahdeksan miljoonaa mottia puuta menevät jalostukseen, sellutehtaille ja sahaille, ja siel-tähän tulee, kuten kaikki tiedämme — viisaat kansanedustat, arvoisat edustajat, tähän tie-dätte paremmin kuin minä, mitä sieltä sivutuotteina tulee — energiaa, kemikaaleja. Metal-liteollisuus voi hyvin, Ponsse voi hyvin, John Deere voi hyvin, monet muut metsäkoneita tuottavat yhtiöt voivat hyvin.

Tällä menolla Suomi-niminen yhtiö pistää oven kiinni ja lamput sammuksiin, ja sitten meillä ihmetellään, miksi meillä tulee lisätalousarvioita. Olisiko vihdoin aika tulla järkiin-sä ja lopettaa tämä turhanaikainen rahan kylväminen? Hallituksen vika ei ole se, että tähän yhtälöön reagoidaan. Hallitus tekee aivan oikein, mutta me jatkuvasti tuomme lisää kuluja tähän systeemiin ja sen jälkeen täällä valittelemme toisillemme, että voi kauheaa, kun tu-lee kuluja lisää. Pitäisi nyt aikuisten ihmisten ruveta heräämään, että eihän tämä näin voi mennä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.12 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Eräs yksityiskohta tässä lisätalousarviossa, tässäkin keskustelussa, on jonkun verran saanut huomiota mutta on ehkä vielä syytä notee-rata, ja se liittyy näihin Rajavartiolaitoksen lisäresursseihin ja niihin resursseihin, joita nyt tulevilta vuosilta aikaistettiin tälle vuodelle liittyen esimerkiksi tämän esteaidan rakenta-miseen ja muutoinkin Rajavartiolaitoksen taloudellisen tilanteen turvaamiseen tässä vai-keassa tilanteessa, missä ollaan. Näitä päätöksiä ja esityksiä, joita hallitus on tehnyt, sopii kyllä kannattaa, ja näistä sopii kiitosta antaa. Tämä on järkevää reagointia tässä akuutissa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Se, mikä tästä sitten huolena meillä sosiaalidemokraateilla edelleen oli, itse asiassa liittyy Rajavartiolaitoksen resursseihin tulevina vuosina. Niin kuin jo viime

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

syksynä saimme tietää, kehyskauden loppupuolella, vuosina 26—27, on Rajavartiolaitoksellakin omassa kehyksessään aukko, joka tässä vielä ajan saatossa kasvaa, mikä sitten tarkoittaa sitä, että jos tämä aukko kurotaan umpeen perinteisillä säästöillä, niin sehän tarkoittaa silloin sitten resurssin laskua, joka tarkoittaa sitä, että meillä on vähemmän esimerkiksi rajavartijoita palveluksessa. Senpä takia tässä salissa yhteisesti on kannettu huolta siitä, että varsinkin kun olemme näinkin vaikeassa tilanteessa, tekemisissä sellaisen naapurin kanssa, joka ei hirveämmin välitä siitä, minkälaista tuskaa se haluaa naapurimaille aiheuttaa, meidän on syytä turvata kaikissa tilanteissa meidän rajaresurssit ja pitää raja turvallisena, ja sen takia täällä on kannettu yhteistä huolta siitä, että myös tämä tuleva resurssivaje pitäisi paikata.

Arvoisa puhemies! Otin tämän asian esille sen takia, kun eilen mielenkiinnolla kuuntelin hallituksen tiedotustilaisuutta kehysriihen päätöksistä. Pääministeri Orpo tässä salissa totesi viime vuoden puolella, että hallitus tulee kyllä etsimään keinot tämän resurssivajeen kattamiseksi ja tulee hoitamaan sen sitten kehysriihessä, mutta valitettavasti ainakaan niissä materiaaleissa, joita tästä on julkaistu, ei ole käyty läpi sitä, millä tavalla siellä sisäministeriön hallinnonalalla tämä Rajavartiolaitoksen resursointi tulevina vuosina on hoidettu. Senpä takia tästä herää kyllä meille huoli, jos se resurssivaje, josta olemme täällä yhteisesti kantaneet huolta ja josta on todettu, että se yhteisesti kyllä myös hoidetaan, nyt tässä rihiessä jäi hoitamatta. Mutta, arvoisa puhemies, varmasti tästä kuulemme tulevina viikkoina lisää.

Mutta kaiken kaikkiaan nämä nyt tehdyt lisäresurssit niin täällä Rajavartiolaitoksen puolella kuin varsinkin myös esimerkiksi siellä opetus- ja kulttuuriministeriön puolella liittyen näihin järjestöjen toimintaedellytyksiin ja niihin toimenpiteisiin, joita ylimääräisillä veikkausvoittorahoilla nyt laitetaan eteenpäin, ovat kyllä kannatettavia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä pari huomiota.

Rajavartiolaitoksen lisämäärärahoja lämpimästi kannatan. Meidän on turvattava maamme koskemattomuus, olkoon kysymys maarajoista, merirajoista tai ilmatilasta. Siitä ei pidä tinkiä yhtään. Ja meidän pitää nyt nämä tulossa olevat rajavartijoiden tarvitsemat välttämättömät lait lähiviikkoina hyväksyä nopeassa menettelyssä, jotta rajoillamme toimivat rajavartijat voivat puhtaalla omallatunnolla tehdä työtään, ettei tarvitse kiistellä siitä, toimivatko he laittomasti vai laillisesti.

Toinen asia on sitten se, että nyt kun keskustellaan nousevista kustannuksista, niin jos me emme näihin kustannusautomaatteihin puutu, niin todellinen uhka Suomen turvallisuudelle on tämä konkurssiin menevä rakas isänmaa. Me olemme tällä menolla menossa hyvin äkkiä Euroopan unionin alijäämämenettelyyn, taikka sitten se isompi paha on se — mikä on todella iso paha — että luottoluokittajat kääntävät peukalonsa alas ja korko nousee.

Joensuun torilla minuun otti yhteyttä, kun olin kävelemässä asioita hoitamaan, nuoripari, joka sanoi, että heillä on sähkölasku kasvanut kahdella peräkkäisellä laskutusjaksolla yli 800 euroa. Mies ja vaimo ja kaksi pientä lasta — arvatkaa, onko 800 euroa sille porukalle pikkuinen lasku. Se on kammottava lasku — siihen menivät koko ensi joulun joululahjarahat. Ja me täällä viisastelemme, miksi sähkö maksaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

Helsinkiläinen ratkaisu tietysti olisi se, että ruvetaan ajamaan Italiasta muovia Suomeen. Siis halutaanko asioida oikeasti Italian ammattirikollisten kanssa, mafian kanssa? Sehän hoitaa tämän homman. Me istumme täällä puhtaalla, kirkkaalla otsalla ja olemme olevinaan ilmastoystävällisiä. Voi hyvänen aika! Katsokaa sitä valtavaa päästömäärää, mitä nuo laivat tänne tullessaan aiheuttavat ilmakehään, ja sitä myrkkyä, mitä tuo muovinpolttot tähän kaupungin ilmakehään tuottaa. Helsingin Energia omistaa tästä systeemistä 40 prosenttia. Sitä johtaa vihreiden Atte Harjanne, eikä näy mies täällä puolustamassa sitä, miten hyvä ratkaisu tämä on. Ja te täällä hyökkäätte sitten allekirjoittaneen kimppuun, kun minä puolustan kotimaista energiaa, puuta ja turvetta yhteiskäytössä. Pitäähän tähän hommaan joku järki tulla. Minä olen yrittänyt tästä monta, monta vuotta puhua. Yksikään toimittaja ei ole siitä kiinnostunut, kun täällä on niin mukavaa, kun tuodaan muovia Suomeen. Mieli tekisi tehdä tästä jollekin viranomaiselle tutkintapyyntö, onko tämä edes lailista, kun tämmöistä harmaata taloutta tuetaan. Olen ihan varma siitä, että jos Ilomantsin kunnanvaltuuston puheenjohtajana olisin kannattamassa sitä, että Ilomantsiin ruvetaan tuomaan jätettä Italiasta ja poltetaan sitä, lämmitetään sillä kuntakeskusta, niin vihreät olisivat varmasti tekemässä rikosilmoituksen allekirjoittaneen harmaan talouden tukemisesta. Eipä ole näkynyt ainakaan... Ilomantsi muuten on kohta hiilineutraali kokonaan — tämä tiedoksi teille, jos joku sitä epäilee.

Mutta, arvoisa puhemies, toivon, että tähän asiaan tulee järkihomma. Tällä keinoin ei voi jatkaa. Petteri Orpon hallitus ei ole tehnyt mitään pahaa. Ymmärrän, että se on kamalassa tilanteessa. Se on nyt tällä hetkellä konkurssipesän hoitaja, lähes, ja se tunnetusti on sitä kamalinta hommaa. Jos ette minua usko, niin soittakaa Esko Aholle. Esko Aho on entinen pääministeri, tietää, mitä se on. — Ei muuta, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

17.18 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Minusta on todella hienoa se, että Ilomantsissa todella tehdään työtä sen eteen, että päästään irti fossiilisista. Itse asiassa koko Pohjois-Karjalahan haluaa öljyvapaaksi, ja siihen on monia keinoja. Yksi on esimerkiksi se, että biokaasun tankkauskin on siellä nykyään mahdollista.

Mutta ehkä tähän isoon kuvaan siitä, miten me varmistamme, että pystymme jatkossa turvaamaan kestävä talouden myös tulevaisuudessa: Totta kai myös ilmasto ja luonto asettavat siihen reunaehdot. Ja sen takia tietysti on hienoa se, että nimenomaisesti yritysmaailma ja elinkeinoelämä ovat selvästi todenneet, että vihreä siirtymä on Suomen talouden suurin mahdollisuus kehittyä ja kasvaa tulevaisuudessa. Itse asiassa elinkeinoelämä on itse hyvin vahvasti panostanut erilaisiin ilmasto- ja luontotoimiin, päästöjen vähentämiseen, uuden teknologian kehittämiseen, ja se on myös se avain, millä me saamme lisää vientituloja.

Silloin, kun toimin itse ympäristö- ja ilmastoministerinä ja teimme Suomen ilmastolakia, jossa päästövähennystavoitteet kirjattiin lakiin, itse asiassa EK oli kaikkein aktiivisin kirittäjä siinä, että saadaan kunnianhimoiset tavoitteet. Ja ihan yhtä lailla kuin Suomen ollessa EU:ssa puheenjohtajamaana EU näitä omia ilmastotavoitteita valmisteli, niin myös silloin suomalainen yritysmaailma oli siinä hyvin aktiivinen. He kannustivat ja ajoivat sitä, että EU-tasolle saadaan tiukat päästövähennystavoitteet.

Yritysmaailma todellakin tietää sen, että meidän täytyy yhdessä huolehtia siitä, että pystymme hillitsemään ilmaston kuumenemista. Toki tänä päivänä meidän täytyy panostaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 36/2024 vp

myös sopeutumiseen, koska ilmasto on jo kuumennut, mutta myös se on monella tavalla hyvää bisnestä. Toivoisin tietysti, että me myös Suomessa näkisimme tämän, ja siinä se keino, että me itse laitamme ympäristöhaitoille erilaisia maksuja, kirittää meidän teollisuutta löytämään puhtaita ratkaisuja, koska kyllä siellä innovaatiokykyä ja osaamista löytyy. Se, että se on myös taloudellisesti fiksua ja että niille ympäristöhaitoille on hinta, niin se siihen kannustaa. Ja toisaalta silloin, kun aiheuttaja maksaa, ne haitat eivät jää meidän veronmaksajien maksettaviksi.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.